

- ¹¹ Novaković Stojan (1842–1915), poznati naučni radnik i političar. Svoju političku karijeru započeo je kao ministar u vladi Jovana Ristića, postavši, međutim, krajem 1880. ponovo ministrom prosvjete u Piročančevoj vladi.
- ¹² Dučić Ničifor (1832–1900), srpski arhimandrit i historičar. Uz ostalo vrši neko vrijeme i dužnost bibliotekara Narodne biblioteke i čuvara Narodnog muzeja, koji je nastao 40-tih godina XIX stoljeća pod utjecajem »Društva srpske slovesnosti«, koje je bilo osnovano godine 1842. u Beogradu.

Miroslava Despot

KROZ STARU GALERIJU

(govor na beogradskom radiju)

U likovnom metežu što traje već desetljećima našeg vijeka širom svijeta sred brzoplete izmjene časovitih likovnih moda, koje se nadbijaju svojim novostima sve do apsurdna i koje bi sve redom mogle opravdati bojazan vidovitog Baudelairea »da će sami slikari dotući slikarstvo«, u tom kolopletu sluša se već desetljećima jedan te isti zov na gromoglasnim zvučnicima u svim mogućim varijantama što ga je prvi zaurlao još futurista Marinetti: »Il faut bruler le Louvre«. Treba spaliti Louvre, treba likvidirati sve galerije, jer što će nam ti stari majstori, oni su i onako demodé! Samo smetaju porođaju one prave velike umjetnosti budućnosti.

Sred takvog stanja stvari treba se zapitati što su u biti te galerije starih majstora upravo danas? Kad one toliko smetaju već samim svojim postojanjem likovnom progresu svih naših avangarda sve do dade i neodade.

Sigurno je da te zbirke i galerije starih majstora ne predstavljaju samo prošlost, one nisu jedino neka čarobna slikovnica, već one čuvaju i ukazuju na trajne vrednote, one ukazuju na konstante danas uočljivije nego jučer upravo zbog sadašnjeg likovnog meteža. Te vrednote sadržavaju u svojim najboljim primjerima živ i jasan tumač koji je svakom pristupačan, tumač ravnoteže između stvarnosti i apstrakcije, između čutilne impresije i plastične problematike, između emocionalnosti i skladnih odnosa i, konačno, ravnotežu između osjećanja i intelekta na osnovi savršene majstorije u aspektima stoljeća.

Takvu usklađenost i takvu ravnotežu naći ćemo i doživjeti pred djelima starih majstora i u Galeriji Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Ta dragocjena zbirka sadržava djela talijanske, flamanske, holandske, njemačke, austrijske i francuske umjetnosti, kao i slike, crteže i gravire starih majstora naše krvi, i to Hrvata

Klovića, Andrije Schiavonea Meldolle i Benkovića. Izložena su djela raspoređena u 9 prostora po pojedinim srodnim jedinicama. Obuhvaćaju razdoblje od IX stoljeća pa sve do polovine XIX stoljeća s donacijom markiza de Pienna. Najraniji su eksponati karolinški reljefi na slonovoj kosti među skupinom bizantinskih hijeratskih ikona od XV–XVIII st. Zatim dolaze majstori trećenta predivni Sassetta, Daddi, Giovanni dal Ponte i drugi kasniji majstori a pred svima njima Beato Angelico u čijoj je slici prije istaknuta ravnoteža emocionalnosti i skladnosti upravo savršeno dostignuta. U drugoj su dvorani talijanski majstori kvatroćenta Catenà, Solario, Maineri, Lorenzo da San Severino i drugi, i značajne minijature Mattea da Milano izrađene za ferarski dvor. U trećem su prostoru slikari XV i XVI vijeka s Giovannijem Bellinijem na čelu, zatim Asola, Albertinelli, Palmezzano, Mazzola i, uz ostale nepoznati mletački slikar, koji je na Raspeću naslikao kao donatora bosanskog kralja Tomaševića. U srednjoj i najvećoj dvorani su djela venecijanskih majstora visoke renesanse. Glavna su djela Paola Veronesea, Palme mladeg, Beccaruzzija i Tintoretta uz djela Andrije Schiavonea, Klovića i Bonifazija de Pitati Veronesea. U petoj se dvorani nalaze djela chiaro-scuro baroka. Majstori su ovdje Jacopo Bassano i mladi Francesco, Giulio Campi, Salvator Rosa, majstor škole Caravaggia i Ribera. A u susjednoj dvorani dominira F. Benković i kraj njega Piazzetta, Ghislandi i Bombelli. U sedmoj su dvorani holandski i flamanski majstori kao i škole srednje Evrope. Naročito se tu ističe majstor slike »Virgo inter Virgines« sa svojim »Trojstvom«, zatim Robert Campin (Maitre de Flemalle), de Cock i Frans Pourbus st. izražajnim portretom, kao i niz slika iz alpskog kruga. U osmoj dvorani raspoređene su slike flamanskih i holandskih majstora XVII stoljeća kao što su Nikola Maes, Molenaer, van Ceulen sa značajnim portretom, David Teniers, Bloemart, Ostade i ostali. Zaključna dvorana obuhvaća francuske majstore XVII–XIX stoljeća kao što su Paul de Saint-Ours, Prudhon s portretom kraljice Hortenzije, David i Gros s remek-djelom francuske umjetnosti, portretom Madame Recamier, i konačno, Jean Baptiste Carpeaux s mramornim portretom donatora zbirke de Piennesa. U takvom rasporedu omogućeno je svakom posjetitelju pratiti tok i razvoj pojedinih jedinica što prikazuju pojedine epohe evropskog likovnog života u primjerima djela trajnih vrednota, te doživjeti sklad i ljepotu pred originalima starih majstora usuprot svim apsurdima današnjih likovnih meteža.

Lj. Babić